

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Серикова Олексія Анатолійовича «Адміністративно-правове забезпечення діяльності територіальних органів Національної поліції України у сфері контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Традиційно публічне адміністрування розглядається вченими як адміністративна, виконавчо-розпорядча діяльність держави, як один із видів державної діяльності, спрямований на виконання відповідними державними органами законів та інших нормативних правових актів. Разом з тим, контроль і нагляд у системі публічного адміністрування виконують функцію зворотного зв'язку, за допомогою якого суб'єкт управління отримує достовірну інформацію про досягнення бажаного результату.

При цьому, функцію такого зворотного зв'язку виконують спеціально створені для цього органи державного контролю, чільне місце серед яких посідають територіальні органи Національної поліції України, наділені повноваженнями у сфері контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення.

Питанням правового регулювання контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення приділяється прискіплива увага з боку фахівців правничих галузей наукових знань.

Разом з тим, низка проблемних питань в окресленій сфері суспільних відносин потребує більш ретельного опрацювання. Зокрема, нез'ясованими на теперішній час залишаються питання щодо визначення впливу міжнародно-правових норм у сфері забезпечення контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення, на формування національних правових механізмів, спрямованих на регулювання окресленої сфері правовідносин; не менш актуальною залишається й проблема визначення ролі й місця підрозділів поліції серед суб'єктів, уповноважених на здійснення контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення, що, своєю чергою, зумовлює потребу

проведення ретельного теоретико-правового аналізу у визначеній сфері суспільних відносин.

У цьому контексті, дисертаційне дослідження «Адміністративно-правове забезпечення діяльності територіальних органів Національної поліції України у сфері контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення», підготовлене Сериковим Олексієм Анатолійовичем, представляє як науковий, так і практичний інтерес.

Дисертантом точно сформульовано мету дисертаційного дослідження, яка полягає у розробленні теоретичних положень щодо адміністративно-правового забезпечення діяльності територіальних органів Національної поліції України у сфері контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення, обґрунтування пропозицій стосовно удосконалення правового регулювання у вказаній сфері суспільних відносин.

Визначена мета дозволила автору розв'язати завдання дисертаційного дослідження, до числа яких віднесено: визначення актуальних напрямів правових досліджень у сфері контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення; систематизація суб'єктів забезпечення контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення та визначити в їх числі місце територіальних органів Національної поліції України; визначення загальних та спеціальних правових принципів діяльності територіальних органів Національної поліції у сфері контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення; розкриття поняття та структури механізму адміністративно-правового забезпечення контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення територіальними органами Національної поліції України; визначення поняття та здійснення класифікації нормативно-правового забезпечення механізму контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення територіальними органами Національної поліції України; з'ясування значення адміністративних правовідносин як центрального елемента в структурі механізму забезпечення контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення територіальними органами Національної

поліції України; аналіз сучасного правового забезпечення контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення на міжнародно-правовому рівні та в національному законодавстві країн ЄС та США; характеристика проблем правового регулювання діяльності територіальних органів Національної поліції України у сфері контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення та визначення шляхів їх вирішення.

У результаті проведеного дослідження здобувачем успішно сформульовано низку нових наукових положень і висновків, запропонованих особисто, основними з яких є такі: з метою приведення національного законодавства у сфері обігу вогнепальної зброї невійськового призначення до вимог Директиви 2021/555, в частині визначення правових підстав для здійснення перевірки особистої та професійної доброчесності виробників зброї, підготовлено проект Кодексу доброчесної поведінки та професійної етики суб'єктів підприємницької діяльності, які провадять господарську діяльність щодо виробництва, ремонту і реалізації зброї; визначено спеціальні правові принципи діяльності уповноважених підрозділів контролю за обігом зброї Національної поліції України, до числа яких віднесено: публічність, періодичність здійснення контрольних заходів, плановість та системність реалізації контрольних заходів; професіоналізм та компетентність уповноважених посадових осіб поліції; відповідальність за порушення порядку реалізації контрольних заходів; необхідність та достатність контрольних заходів; підзвітність та прозорість контрольної діяльності працівників поліції; запропоновано доповнити проект Закону «Про право на цивільну вогнепальну зброю» визначенням поняття «маркування вогнепальної зброї», як сукупності ідентифікаційних позначень, нанесених на складові частини вогнепальної зброї, шляхом зазначення: назви виробника чи бренду, країни чи місця виготовлення, серійного номеру й року виготовлення, а також моделі зброї; виокремлено групу додаткових структурних елементів механізму адміністративно-правового забезпечення контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення, до якої включено: а) публічну адміністрацію; б) форми та методи

діяльності публічної адміністрації; в) принципи реалізації адміністративно-правових норм у сфері контролю за обігом зброї; г) процедури реалізації повноважень уповноваженими підрозділами у сфері обігу вогнепальної зброї невійськового призначення територіальних органів Національної поліції; д) правову культуру, правосвідомість та добросовісність.

Основні наукові положення, висновки і пропозиції, викладені в дисертації, є аргументованими.

Цікавим з наукової точки зору є запропонований автором підхід до систематизації суб'єктів контрольно-наглядової діяльності в органах Національної поліції за наступними критеріями: за організаційним положенням в структурі Національної поліції вищевказані суб'єкти диференціюються на тих, що а) наділені статусом міжрегіональних територіальних органів; б) включені до структури Головних управлінь Національної поліції; за обсягом компетенції у сфері контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення, суб'єкти а) загальної та б) спеціальної компетенції; за видами зброї, які слугують об'єктами контролю з боку територіальних органів Національної поліції: а) автоматична вогнепальна зброя; б) гладкоствольна короткоствольна вогнепальна зброя (травматична); в) короткоствольна вогнепальна зброя; г) довгоствольна вогнепальна гладкоствольна зброя; д) довгоствольна вогнепальна нарізна і комбінована вогнепальна зброя; за способом забезпечення законності посадовими особами територіальних органів Національної поліції: а) контроль; б) нагляд (с. 89).

Характеристика наукових підходів щодо класифікації системи нормативно-правових актів у різноманітних сферах публічного управління дозволила автору зробити висновок про застосування широкого арсеналу критеріїв їхнього поділу, включаючи юридичну силу, сферу публічного адміністрування, компетенцією нормотворчого органу. Але разом з тим, варто погодитися з твердженням дисертанта, що під час здійснення класифікації будь-якого правового явища, неможливо повністю виключити авторський

суб'єктивізм, оскільки застосування багатьох критеріїв передбачає їх суб'єктивну оцінку (с. 147).

Заслуговує на схвальну оцінку висновок про те, що адміністративні правовідносини вже тривалий час перебувають серед пріоритетних напрямів наукового пошуку в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних представників науки адміністративного права. Зазначений факт, за переконливим умовиводом дисертанта, пов'язаний із стрімким «осучасненням» адміністративних правовідносин, за якого їх розуміння, в сучасних публікаціях з адміністративного права, включає, поряд із вертикальними правовідносинами влади-підпорядкування, також і горизонтальні адміністративно-правові відносини, суб'єкти яких не перебувають у безпосередньому підпорядкуванні один в одного та, як правило, пов'язані із наданням адміністративних послуг органами публічного адміністрування (с. 149).

Варто погодитися із авторською тезою про те, що багатофункціональний характер компетенції суб'єктів реалізації адміністративних правовідносин проявляється у наділенні територіальних органів Національної поліції контрольними, юрисдикційними та публічно-сервісними повноваженнями щодо надання адміністративних послуг у сфері контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення (с. 151).

Автором вдало охарактеризовано сучасне правове забезпечення контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення в ряді європейських країн та на міжнародно-правовому рівні, що дозволило дисертанту виокремити їх недоліки в діяльності органів Національної поліції України, а саме: підзаконний характер правового регулювання контрольної діяльності; відсутність координаційного органу, в процесі здійснення комісійних перевірок господарюючих суб'єктів; дискримінаційний характер норм, які врегульовують право володіння та користування травматичною зброєю; низький рівень застосування профілактичних заходів та відсутність чіткого превентивного механізму вилучення зброї, що свідчить про реактивний характер правових підстав вилучення зброї органами поліції (с. 192).

Важливим в контексті вдосконалення нормативно-правового забезпечення контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення, є пропозиції дисертанта щодо уточнення категорії «А» цивільної вогнепальної зброї, визначеної у статті 5 проекту Закону № 5708, шляхом віднесення до її числа, поряд із автоматичною зброєю: а) вогнепальної зброї, замаскованої під інші предмети; б) боєприпасів із бронейними, розривними або запальними снарядами та снарядів до таких боєприпасів; в) боєприпасів для пістолета й револьвера з експансивними снарядами та снарядів до таких боєприпасів, за винятком зброї для мисливства або спортивної стрільби, для осіб, що мають дозвіл на використання такої зброї; г) автоматичної вогнепальної зброї, яку було пристосовано під напівавтоматичну вогнепальну зброю (Додаток I Директиви 2021/555) (с. 135).

Слушними є пропозиції дисертанта щодо:

1) доповнення статті 40 проекту Закону № 5708 вимогами щодо маркування цивільної вогнепальної зброї та її основних частин, у розумінні частини 1,2 статті 4 Директиви 2021/555, яка визначає вимоги до введеної в обіг на ринку вогнепальної зброї, в частині її забезпечення чітким, стійким і унікальним маркуванням (зброя має містити назву виробника чи бренду, країну чи місце виготовлення, серійний номер і рік виготовлення, а також модель). Вимога щодо обов'язкового визначення на законодавчому рівні чітких та зрозумілих критеріїв щодо маркування вогнепальної зброї, також визначена в Імплементативній директиві Європейської комісії від 16 січня 2019 року № 2019/68;

2) доповнення пункту 5 Постанови Кабінету Міністрів України від 02 грудня 2015 року № 1000, яким визначено документи, необхідні для відкриття виробництва зброї, підпунктом п'ятим з вимогою до ліцензіата щодо надання довідки про перевірку особистої та професійної доброчесності, що також передбачено Директивою 2021/555. На цій підставі автором підготовлено проект Кодексу доброчесної поведінки та професійної етики суб'єктів підприємницької діяльності, які провадять господарську діяльність щодо

виробництва, ремонту і реалізації зброї, який має визначити перелік базових вимог до рівня особистої та професійної доброчесності і професійних якостей виробників зброї (с. 194).

Разом з тим, дисертація не позбавлена певних недоліків та суперечливих положень, які потребують додаткових пояснень та уточнень.

1. З позитивної точки зору варто відзначити активне використання дисертантом статистичних даних щодо обігу цивільної вогнепальної зброї в Україні, стану забезпечення контролю за її використанням, а також здійснення ґрунтовного аналізу використаної інформації протягом усього дослідження. Разом з тим, слід констатувати, що використані здобувачем статистичні дані потребують оновлення, оскільки містять застарілу інформацію. Наприклад, на стор. 73 дисертації використано інформацію щодо незаконного обігу вогнепальної зброї за 12 місяців 2017 року; на стор. 117 дисертації використано відомості про результати діяльності правоохоронних органів щодо вилучення гладкоствольної та нарізної цивільної зброї за 2021 рік, у вступі (стор. 18 дисертації), наведено дані МВС щодо кількості зброї та її власників за 2022 рік, і т.д.

2. Потребує додаткової аргументації авторська пропозиція щодо розроблення та затвердження Типового положення про уповноважений підрозділ контролю за обігом зброї територіального органу Національної поліції (стор. 84 дисертації). З огляду на вже існуюче, на теперішній час, Положення про Відділ контролю за обігом зброї Національної поліції України, затверджене наказом НПУ від 27 липня 2021 року № 653, зазначена дисертантом пропозиція виглядає неактуальною.

3. Доцільно уточнити термін «регуляторний нормативно-правовий акт», який використовується автором, в контексті нормативно-правових актів, виданих Міністерством внутрішніх справ та Національною поліцією у сфері контролю за обігом зброї (стор. 82 дисертації). Представляється, що використання терміну «регуляторний акт», будучи закріпленим у Законі України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської

діяльності», передусім, має бути пов'язано із регулюванням господарської діяльності та не в повній мірі відноситься до нормативно-правових актів МВС та Національної поліції.

4. У підрозділі 1.2. «Місце територіальних органів Національної поліції України в системі суб'єктів забезпечення контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення» (стор. 48 дисертації), здобувач ставить за мету з'ясування сутності публічного адміністрування як ключової категорії адміністративного права. При цьому, будь-які висновки за підсумками проведеного аналізу в вищевказаному підрозділі не сформовані.

Проте, вищенаведені зауваження, які в певній мірі носять характер побажань, не впливають на загальну позитивну оцінку якості виконаної дисертантом роботи.

Виклад запропонованих в роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел із проблематики дисертаційного дослідження.

Основні положення дисертації достатньо повно відображені в публікаціях у наукових виданнях, а також оприлюднені на науково-практичних конференціях, що свідчить про ретельну роботу, проведenu дисертантом в процесі наукового дослідження та його апробації.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображує основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

На підставі викладеного слід зробити загальний висновок, що дисертація «Адміністративно-правове забезпечення діяльності територіальних органів Національної поліції України у сфері контролю за обігом вогнепальної зброї невійськового призначення» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, в якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують важливе наукове завдання для науки адміністративного права. За своєю актуальністю, ступенем наукової новизни, рівнем теоретичного й практичного значення робота повністю відповідає спеціальності 12.00.07 та

вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами), а автор дисертації – Сериков Олексій Анатолійович, – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доктор філософії в галузі права,

доцент, завідувач кафедри кримінально-правових

та адміністративно-правових дисциплін

Приватного вищого навчального закладу

«Міжнародного економіко-гуманітарного

університету імені академіка

Степана Дем'янчука»

Наталія ДЕРЕВ'ЯНКО

